

Ledelsesberetning / Arktisk Institut 2008

Tre særlige områder satte deres præg på Arktisk Instituts arbejde i 2008: nye projekter, relationer til naboinstitutionerne og krav om udlevering af arkivalier til Grønland.

I 2008 blev det daglige arbejde på Arktisk Institut i høj grad præget af en række spændende projekter, som medvirkede til at præsentere Arktisk Institut som en udadvendt og progressiv spiller på den bane i Danmark, der vedrører Grønland og arktiske forhold. Bl.a. resulterede fotokonkurrencen Nunaga '08 i kronprins Frederiks besøg på Arktisk Institut, om hvilket der nærmere redegøres nedenfor, hvor også de øvrige projekter præsenteres.

Forsknings- og Innovationsstyrelsens udmelding om Dansk Polarcenters forestående lukning blev et signal om, at det mangeårige samarbejde mellem husets tre institutioner: Dansk Polarcenter, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier (Københavns Universitet) og Arktisk Institut var tæt på en afslutning. I løbet af året deltog et lille udvalg (bestyrelsesformand Peter Augustinus, bestyrelsesmedlem Gunnar Martens og direktør Bent Nielsen) i en række møder med Forsknings- og Innovationsstyrelsen, hvorunder det blev klart, at Dansk Polarcenter lukker i begyndelsen af 2009 og trinvist fraflytter adressen Strandgade 102. Arktisk Instituts forhandlingsudvalg opnåede i begyndelsen af 2008 - bl.a. ved velvillig og vederlagsfri assistance fra revisionsfirmaet Ernst & Young - at skabe en udgangsposition, som førte forhandlingerne ind i et konstruktivt og positivt forløb. Senere på året kunne parterne notere sig, at husets to tilbageværende institutioner ønsker at fastholde stedet som et center for aktiviteter i relation til Grønland og Arktis, og at Forsknings- og Innovationsstyrelsen er indstillet på at yde rimelig økonomisk kompensation, så denne vision kan realiseres.

Gentagne henvendelser fra Grønlands Nationalmuseum og Arkiv resulterede i 2008 i, at Arktisk Institut med bestyrelsesformand Peter Augustinus som primus motor igangsatte en undersøgelse af det lovmæssige grundlag for en eventuel udlevering af arkivalier med offentlig proveniens fra Arktisk Institut til Grønland. Undersøgelsen indebar henvendelser til bl.a. rigsarkivar Peter Noack og kulturminister Brian Mikkelsen samt en vederlagsfri juridisk analyse foretaget af advokatfirmaet Gorrissen, Federspiel og Kierkegaard. Resultatet af analysen forelå i begyndelsen af 2009 og forventes at resultere i en gennemgang af samtlige Arktisk Instituts samlinger med henblik på at få udpeget de arkivalier, som falder ind under lovkravet om udlevering.

Det daglige arbejde på Arktisk Institut i 2008 var på trods af den usikkerhed de uafsluttede forhandlinger med Forsknings- og Innovationsstyrelsen efterlod kendetegnet ved medarbejdernes faglige kompetence og personlige engagement i forhold til de løbende opgaver.

Bestyrelse

Ved udgangen af 2008 havde Arktisk Instituts bestyrelse følgende sammensætning:

Formand: administrerende direktør Peter Augustinus; næstformand: professor Minik Rosing; forhenværende rigsombudsmand Gunnar Martens; forhenværende direktør for Grønlands Hjemmestyre John Jensen; civilingeniør Jørgen Taagholt; seniorforsker Naja Mikkelsen (repræsentant for Kraemers Grønlandsfond); kommandør Axel Fiedler; centerleder Bjarne Grønnow; stabslæge Leif Vanggaard; professor Hans Christian Gulløv (repræsentant for Det Grønlandske Selskab); Inooaraq Brandt (repræsentant for Grønlands Hjemmestyre).

Udvalg

Forretningsudvalget bestod af Peter Augustinus, Minik Rosing, John Jensen, Leif Vanggaard og Gunnar Martens. Forretningsudvalget mødtes fire gange i løbet af året.

Det videnskabelige udvalg, hvis opgave er at bedømme potentielle projekters videnskabelige lødighed i relation til en mulig tilknytning til Arktisk Institut, bestod af professor Minik Rosing, professor Hans Christian Gulløv og direktør Bent Nielsen.

Personale

Biblioteket. Bibliotekar Vibeke Sloth Jakobsen, som var ansat i Dansk Polarcenters regi, bestyrede husets tre institutioners bogsamlinger: Polarbiblioteket.

Fotosamlingen. Bibliotekar Kirsten Klüver, som var ansat i hhv. Dansk Polarcenter og Arktisk Institut var koordinator for aktiviteter i Fotosamlingen og brugte en mindre del af sin tid i biblioteket. Sidst på året måtte vi desværre tage afsked med cand.mag. Leise Johnsen, som sammen med stud.mag. Olafur R. Olafsson stod for arbejdet med at skanne, registrere og tilgængeliggøre fotografier via hjemmesiden.

Dokumentarkivet. I løbet af 2008 måtte vi også med beklagelse tage afsked med stud.mag. Annika E. Hansen, som sammen med eskimolog ph.d. Mette Rønsager havde varetaget alle funktioner i Dokumentarkivet, herunder indskrivning af et stort antal arkivfonde i den nyetablerede database.

Særlige funktioner

Arktisk Institut optrådte fortsat i 2008 som sekretariat for tre Grønlands-orienterede fonde: *"Ejnar Mikkelsens Østgrønlandsfond og Scoresbysund Komite"* og *"Kaptajn Alf Trolles og Hustru Bergliot Trolles (født Holm) Legat til Minde om Danmark-Ekspeditionen 1906-08"* samt *"Dansk-Grønlandsk Kulturfond"*.

Projekter

I løbet af 2008 var Arktisk Institut involveret i en række spændende og forskelligartede projekter:

Biografisk Leksikon for Grønland. Leif Vanggaard, kom så vidt med sit projekt, at der i løbet af året blev ansøgt fonde og senere modtaget bevillinger til, at arbejdet med at etablere en database tilknyttet Arktisk Instituts hjemmeside kunne iværksættes (se også nedenfor under 'Bevillinger').

100-året for Danmark-Ekspeditionen. Et stort projekt, der afvikles i samarbejde mellem museerne i Ringkøbing, Odder og Gilleleje samt Arktisk Institut og Trolle-Legatet. Projektet arrangerede i sommeren 2006 en mindehøjtidelighed på Langelinie og en reception på Arktisk Institut. Åbningen af udstillingen om Danmark-Ekspeditionen på Odder Museum i december 2007 blev foretaget af

Kronprins Frederik. Udstillingen flyttede til Gilleleje i maj 2008 og til Arktisk Institut (Nordatlantens Brygge) 23. august samme år, hvor instituttet var vært for et stort arrangement (kransenedlæggelse på Langelinie, foredrag på den Nordatlantiske Brygge samt efterfølgende åbning af udstillingen og reception) for 150 indbudte gæster. I november blev udstillingen flyttet til Ringkøbing Museum. Der blev i øvrigt udgivet to prospekter/hæfter om Danmark-Ekspeditionen samt bogen: "Med 3. styrmand på Danmark-Ekspeditionen". Et stort besøgstal på den Nordatlantiske Brygge samt flere avisartikler vidner om en levende interesse i den danske befolkning for Danmark-Ekspeditionen. I september 2008 gennemførte projektet et 14-dages turistfinansieret forskningstogt til Nordøstgrønland. Undertegnede deltog som repræsentant for Arktisk Institut.

Grønlands Teknologiske Udviklings Historie. De to pensionerede civilingeniører Jørgen Taagholt og Hans P. Steenfos igangsatte projektet, der har et samlet budget på kr. 1.616.000 og er direkte tilknyttet Arktisk Institut. Indsamling og registrering af dokumenter vedrørende den teknologiske udvikling i Grønland var projektets hovedformål i kombination med udgivelsen af en bog om samme emne. Velux Fonden bevilligede kr. 270.000 til projektets Fase 1. I 2007 bevilligedes kr. 30.000 af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland, kr. 50.000 af Direktør Ib Henriksens Fond og kr. 25.000 af Torben og Alice Frimodts Fond. I 2009 forventes ansøgt om økonomiske midler til gennemførelse af projektets afslutning, Fase 3.

Thea Augustina Eck. Thea A. Eck var i 2006 på et kort besøg på Arktisk Institut. Tilbage i USA ansøgte hun om fondsmidler og fik bevilling til et egentligt studieophold, som indledtes september 2008. Thea A. Eck har arbejdet engageret på at trænge ind i arkivernes særlige liv og karakter med henblik på at etablere en kunstudstilling i begyndelsen af 2009.

Kulusuk 100 år. Bygden Kulusuk i Østgrønland fejrer sit 100-års jubilæum i august 2009. I den forbindelse foreslog bestyrelsesformand Peter Augustinus at Arktisk Institut engagerede sig med en udstilling på baggrund af relevant materiale i arkiverne. Cand.mag. Leise Johnsen tog udfordringen op og etablerede kontakt til skolen og jubilæumsudvalget i Kulusuk, definerede et projekt og indsendte ansøgninger til diverse fonde om økonomiske midler til projektets gennemførelse. Projektet havde ved nærværende beretnings afslutning opnået i alt kr. 178.000 (Frederik og Ellen Tolto's Fond kr. 3.000, Kulturfonden Danmark-Grønland kr. 10.000, Knud Højgaards Fond kr. 40.000, Det Kongelige Grønlandsfond kr. 5.000, N.A.P.A. kr. 40.000, Augustinus Fonden kr. 80.000).

Thule til Thule. Et projekt hvor en fysisk krævende traversering af Grønlands indlandsis kombineres med filmoptagelser og efterfølgende udgivelse af en bog, hvor udfordringer og teknik i forbindelse med nutidige ekspeditioner sættes i relation til fortidens ekspeditioner i samme område. Arktisk Institut og Knud Rasmussen Huset i Hundested er samarbejdspartnere.

Fotokonkurrence. Arktisk Institut indledte i 2007 samarbejde med ugeavisen Sermitsiaq og dagbladet Politiken om en landsdækkende fotokonkurrence i Grønland, *Nunaga '08 / Mit land '08*. Konkurrencen afsluttedes 30. september, hvorefter en dommerkomite blev nedsat bestående af tegneren Nuka Godtfredsen og folketingsmedlem Juliane Henningsen samt en repræsentant fra hver af arrangørerne. Blandt de 1881 indsendte fotografier blev udvalgt 12 vindere, som alle modtog flotte præmier, der var sponsoreret af Air Greenland, Greenland

Contractors, Nikon, Tele Greenland, Royal Arctic Line, Royal Greenland og Polar Sea Food. 28. oktober blev førstepræmien overrakt af Kronprins Frederik ved en ceremoni på Arktisk Institut. Førstepræmien bestod af en returrejse for to Grønland-Danmark, hotelophold for to i København i en uge, lommepenge, kamera, mobiltelefon og gratis adgang til en række museer og forlystelsesinstitutioner i København. Hele billedsamlingen er overgået til Arktisk Instituts fotosamling med fulde ejer- og brugsrettigheder.

Skibet "Activ" og kaptajn Jonas Bergsøe. Tidligt på året indgik Arktisk Institut en samarbejdsaftale med kaptajn Bergsøe, hvor Bergsøe fik ret til at referere til Arktisk Institut som samarbejdspartner samt adgang til relevante arkivalier. Til gengæld vil alt arkivmateriale efter projektet tilfalde Arktisk Institut. Projektet vedrører et togt til Nordøstgrønland med skibet "Activ", som i konstruktion og størrelse næsten er identisk med skibet "Danmark", der 100 år tidligere førte Danmark-Ekspeditionen til samme sted. Med på togtet var desuden forskere fra GEUS samt et filmhold. Togtet blev heldigt gennemført og skibet nåede frem til Danmarkshavn omkring 1. september og var tilbage i København medio oktober.

Bevillinger

Fra den Danske Finanslov har Arktisk Institut modtaget en bevilling på kr. 270.000, som blev formidlet gennem Forsknings- og Innovationsstyrelsen. Til modernisering og effektivisering af arkiver/database/hjemmeside modtog Arktisk Institut følgende:

Aase og Jørgen Münters Fond	kr. 50.000
Augustinus Fonden	kr. 100.000
Knud Højgaard's Fond	kr. 100.000
Kraemers Grønlandsfond	kr. 35.000
Torben og Alice Frimodts Fond	kr. 25.000

Projektet **Biografisk Leksikon for Grønland** modtog følgende bevillinger i 2008:

Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse	kr. 10.000
Kulturfonden Danmark-Grønland	kr. 27.000
Lillian og Dan Finks Fond	kr. 30.000

Projektet **Kulusuk 100 år** modtog følgende bevillinger i 2008:

N.A.P.A., Nordens Institut i Grønland	kr. 40.000
---------------------------------------	------------

Biblioteket

Bibliotekssamarbejdet mellem Dansk Polarcenter, Afdeling for Eskimologi og Arktiske Studier og Arktisk Institut fungerede godt og blev varetaget af bibliotekar Vibeke Sloth Jakobsen i samarbejde med Kirsten Klüver.

Fotosamlingen

I løbet af 2008 blev ca. 7.500 fotografier skannet og lagt ind i databasen, så det ved årets udgang var muligt at se ca. 42.000 fotografier via Arktisk Instituts hjemmeside.

Materiale fra fotosamlingen blev i 2008 bl.a. anvendt i følgende sammenhænge:

- MUSEER: lokalmuseer i Grønland, Ringkøbing Museum, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, Museum für Völkerkunde, Wien

- FORSKNINGSINSTITUTIONER: Ilinniusiorfik, Islands Universitet, University of Calgary, Durham University, Dr. Peter Forster, Cambridge, Danmarks Meteorologiske Institut
- AVISER OG TIDSSKRIFTER: AG - Grønlandsposten, Suluk Flight Magazine, Tidsskriftet Grønland, Polarfronten
- FORLAG: Borgen, Forlaget Nautilus, Atuakkiorfik, Editions Paulsen, Forlaget Sohn
- PRIVAT: henvendelser vedr. familie billeder mm.
- DIVERSE: Destination East Greenland, Kangerlussuaq Tourism, Teatret OM, Udenrigsministeriet, Nielsen & Nielsen

Dokumentarkivet

Dokumentarkivet var i 2008 kendetegnet ved en fastholden af forrige års fordoblede antal publikumsbesøg og ved et omfattende arbejde med at indskrive arkivfonde i den nye database, som på frivillig basis er produceret af Michael Hammond. Statistikken herunder viser antallet af henvendelser til Arktisk Instituts Dokumentarkiv:

Henvendelser til Dokumentarkivet	2008	2007	2006
Total	96	96	ca. 50
Forskere/studerende/museer	46%	69%	24%
Mediefolk	10%	13%	12%
Private	32%	13%	14%
Andre	12%	5%	50%
Personligt fremmøde	54%	69%	32%
E-mail	31%	9%	38%
Telefon	15%	21%	18%
Brev	0%	1%	4%
Henvendelseform ukendt	0%	0%	8%
Fra Danmark	86%	89%	69%
Fra Grønland	2%	6%	11%
Fra øvrige Europa	10%	4%	11%
Fra andre lande	2%	1%	5%
Nationalitet ukendt	0%	0%	4%

Kortarkivet

Kortarkivet har kun haft ganske enkelte besøg i 2008. Frivillig medarbejder, Anders Christian Bjørnstrup, har påbegyndt affotografering og indskrivning i database, så kortsamlingen fremover kan søges via internettet. Sammen med Anders C. Bjørnstrup har undertegnede haft møde med lederen af det Kongelige Biblioteks kortsamling for at sikre, at vores arbejde og database følger almindelige standarder og undgår åbenlyse fejl eller mangler.

Genstandssamlingen

Arktisk Instituts samling af etnografika, kunst og andre genstande er ganske begrænset og stod stort set ubrugt i 2008, bortset fra udlån til udstillingen om Danmark-Ekspeditionen.

Accessioner i 2008 (Fotosamlingen og Dokumentarkivet)

- Kaj Anders Jensen Brevveksling, 1908-16 og dagbog, 1938-58 + cd med fotos
- Carl W. Wulff Samling af breve, ansættelsespapirer, dagbøger mm. fra missionær Carl Wilhelm Wulff og hans kone, 1832-73
- Ib Jensen Ejnar Bondes dagbog fra Treårsekspeditionen, 1932
- Werner Carstensen Vielsesattest, breve, digitale fotos mm., 1954
- Victor H. Jørgensen Omfattende samling af breve, dagbøger, tegninger, postkort, fotografier mm., fra 1881-1959
- Aage Glenstrup Dagbog og fotografier fra 1953
- Jørgen Busch Kort og fotografier vedr. Camp Century ved Thule
- Læge J.E. Donner Materiale om Grønlands sundhedsvæsen, 1873-1960 + Søren C. Olesens film "Ny grønlandsfilm 1978"
- Jørgen Taagholt Rapport om eksplosionsulykke i Godthåb, 1970
- Per Seiling Postkort og småtryk, 1970-erne
- Birte Christensen Dias, fotoalbum og dokumenter
- Vøgg H. Jacobsen Film-fraklip fra Mørkefjordsekspeditionen, 1938-40
- Jens Nielsen Ivigut-foto, opklæbet
- Cresta Simonsen Filmruller, filmprojektor, fotografier
- P. Osrunn, Canada Fotografier og dias, 1970-erne
- Vagn Sloth-Madsen Fotoalbum, Nuuk, 1949
- Regnar Lund Fotografier, Arktisk Station, 1935-36
- Rosa Andersen Fotoalbum, breve, småtryk, tegninger vedr. "Treårsekspeditionen 1931-34" og "Foreningen Treårsekspeditionen"
- Børge Haagensen Stor fotosamling inklusive negativer
- Rolf Trolle Andersen DVD med Kaptajn Alf Trolles oprindelige dias-show
- Peter Augustinus Karen Lithauer film på DVD
- Peter Augustinus Fotoalbum og løse fotografier fra Thule Air Base
- Anders C. Bjørnstrup DVD med fotografier fra Thule Air Base, 2001-2007
- Sara Carstensen Fotoalbum, 1950-erne
- Margit Olsen Fotografiers, Godhavn og Disko Ø, 1946-49

- Jens Fogh Eksemplar af renskrivning af J.A.D. Jensens dokumenter
- Jesper Achton Friis Metalæske med div. materialer til fremstilling af patroner
- K. Bunch-Christensen Tegning af Eigil Knuth: motiv fra det nordlige Grønland
- Lise Aastrup Publikationer samt træsnit i ramme
- Naja Mikkelsen DVD-film: "Eigil Knuth - billedhugger, forfatter, polarforsker"
- Vøgg H. Jacobsen Scrapbog og biografiske oplysninger om Edmund Nielsen

Visioner for 2009

Året 2009 forventes at byde på særlige udfordringer og markante ændringer på Arktisk Institut. De særlige udfordringer og ændringer er allerede antydnet i ovenstående, indledende afsnit og omhandler: Forhandlingerne med Forsknings- og Innovationsstyrelsen om husets fremtid og indgåelsen af en aftale med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv om udlevering af arkivalier med statslig proveniens. Hvad angår aftalen om udlevering af arkivalier er der i begyndelsen af 2009 nedsat et udvalg med repræsentanter fra Grønlands Nationalmuseum og Arkiv, Rigsarkivet og Arktisk Institut (formand), som i samarbejde med Arktisk Instituts arkivarer gennemgår hele arkivet og indstiller til bestyrelsen hvilke arkivalier, der bør udleveres til Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. I sammenhæng med forhandlingerne med Forsknings- og Innovationsstyrelsen har Arktisk Instituts bestyrelse besluttet at nedsætte et strategiudvalg, hvis opgave bliver at indsamle ideer og på grundlag heraf udarbejde en egentlig strategiplan for Arktisk Institut. Planen tænkes forelagt instituttets bestyrelse medio 2009 og vil derefter udgøre grundlaget for Arktisk Instituts udvikling de kommende år.

Samtidig med visioner og ændringer fastholdes de daglige rutiner: brugerbetjeningen fortsætter uhindret, faciliteter for projektledere opretholdes og modtagelse/varetagelsen af nye samlinger følger de fastlagte procedurer.

København, 27. april 2009

Bent Nielsen, direktør, eskimolog ph.d.